

Na osnovu radnog dokumenta „Due Diligence Guidelines for Involvement in Concrete Cases“ koji je razvio Sekretarijat TI nakon komunikacije sa Bordom marta 2013 i člana 10 Statuta Udruženja Transparentnost Srbija, Skupština Udruženja na sednici od 5. jula 2019. usvojila je sledeća:

Rukovodeća načela za postupanje u pojedinačnim slučajevima

U slučaju dileme o primeni ovih načela, odgovorna lica i organi unutar Udruženja će zatražiti pomoć i savet od odeljenja za pravne poslove Sekretarijata Transparency International.

Posebna pravila za postupanje TS koja nisu predviđena nacrtom međunarodnih smernica TI

Transparentnost Srbija može pokretati pravne postupke u vezi sa pojedinačnim slučajevima sumnje na korupciju ili zbog mogućeg kršenja antikorupcijskih pravila. U drugim slučajevima, izuzev kada je u pitanju neposredna povreda sopstvenih prava i interesa ili prava i interesa članova, zaposlenih i saradnika u vezi sa angažovanjem unutar Udruženja, ili kada je u pitanju povreda interesa TI koja se mora štiti pred organima Republike Srbije, TS ne pokreće pravne postupke.

TS o pokretanju pravnih postupaka odlučuje samostalno i nema obavezu da takav postupak pokrene, ni na osnovu zakona, niti prema bilo kojem licu koje bi nam se obratilo sa takvim zahtevom ili molbom. TS, u granicama svojih mogućnosti, može da pomogne licima koja nam se obraćaju savetom, kroz pomoć u pripremi pravnih akata, pomoć u identifikaciji i prikupljanju relevantnih dokumenata i nadležnih organa, povezivanju sa drugim organizacijama i medijima, da sami ostvare svoja prava ili da na adekvatan način skrenu pažnju nadležnim državnim organima na određeni problem i mogući način da se on reši u javnom interesu.

Pokretanje pravnih postupaka u pojedinačnim slučajevima je aktivnost nižeg stepena prioriteta u odnosu na druge moguće načine delovanja, a pre svega podnošenje inicijativa za unapređenje propisa i prakse na sistemski način, čak i kada su te inicijative inspirisane individualnim slučajevima. Takođe, pre nego što samostalno pokrene postupak u pojedinačnom slučaju, TS će, po pravilu, dati mogućnost nadležnom državnom organu da to učini, tako što će ovaj organ obavestiti o okolnostima koje iziskuju pokretanje postupka.

Šest stvari koje se moraju preduzeti pre akcije

Svako učešće Udruženja u konkretnom slučaju mora: i) da bude strateško u pogledu ciljeva i očekivanog uticaja; ii) da podrazumeva odgovarajuće konsultovanje sa nadležnim licima i organima unutar Udruženja; iii) da bude rukovođeno profesionalno i uz angažovanje odgovarajućih resursa; iv) da se zasniva na čvrsto utemeljenoj pravnoj analizi; v) da uzme u obzir moguće rizike; vi) da bude praćeno planom komunikacije i medijskog nastupanja.

1- Procena strateškog uticaja

Transparentnost Srbija izrađuje **stratešku procenu** za svaki konkretan slučaj pre donošenja odluke da se u njega uključi. Prilikom izrade procene, TS uzima u obzir strateške prioritete TI i TS, kao što je npr. mogući uticaj koji bi bio ostvaren na borbu protiv korupcije, ukoliko bi se TS uključila uticaj na samu TS i na međunarodni pokret.

Bavljenje konkretnim slučajevima može značajno da doprinese borbi protiv korupcije i jačanju reputacije TI i TS na lokalnom nivou, regionalnom i međunarodnom nivou. Ono može takođe da inspiriše ljude da se priključe borbi protiv korupcije i da doprinesu efikasnijem jačanju zakona i standarda, kao što su oni iz UNCAC-a, koji mogu biti instrument za smanjenje fenomena nekažnjivosti lica umešanih u korupciju.

TS je istovremeno svesna da svaki rad na konkretnim slučajevima i u vezi sa tačno određenim pojedincima predstavlja ujedno napad na interese tih lica. To za posledicu može imati odmazdu i opasnost po osobe koje su povezane sa TS i TI, uključujući i lica koja se ne bave konkretnim predmetom unutar organizacije. Pored toga, troškovi eventualnih sudskih postupaka kojima bismo mogli biti izloženi zbog uključenosti u konkretan slučaj, mogli bi biti previsoki, i skopčani sa zahtevom javnog izvinjenja u slučaju greške, što može da se štetno odrazi po integritet organizacije.

Strateška procena uključuje sledeće elemente i korake:

- TS razvija analizu i **strategiju javnog zagovaranja** koja uključuje: (i) ciljeve, (ii) vrste akcija i pristupa koji su u skladu sa Globalnom strategijom TI, (iii) zadatke, (iv) prilike i rizike povezane sa konkretnim slučajem. TS se ne uključuje u konkretan slučaj ukoliko drugi pravci delovanja mogu da posluže bolje za ostvarivanje uloge i ciljeva TS i TI.
- U okviru ove analize, TS takođe razmatra da li postoji ili se može javiti sukob interesa i kako da se on razreši. Isto tako, TS razmatra da li postoji posebne okolnosti unutar organizacije, koje bi mogle da je izlože odmazdi i da li postoje druge aktivnosti koje bi mogle oštetiti TS ili TI i preuzima odgovarajuće korake za njihovo rešavanje.
- TS obezbeđuje svoju političku nepristrasnost i preduzima mere kako bi izbegla stvaranje privida da je naklonjena nekom od aktera na političkoj sceni. Ovo se ne odnosi samo na suštinu konkretnog slučaja, nego i na ostale aspekte, kao što su vreme preduzimanja mera i druge posebne okolnosti, poput izbora, referendumu i drugih naročito osetljivih perioda i događaja koji bi mogli da utiču na stvaranje privida partijske pristrasnosti.
- TS procenjuje da li ima potrebne **organizacione kapacitete i resurse** da bi uspešno vodila slučaj, u pogledu organizovanja i tehničkih kompetencija, finansijskih i ljudskih resursa, mogućnosti dobijanja tehničke i pravne pomoći, partnerstava i koalicija. TS se ne uključuje u konkretne slučajeve kada za to nisu ispunjeni minimalni uslovi. Organizacione kapacitete ćemo u meri u kojoj je to moguće osnažiti uz podršku TI.
- TS će se udružiti sa drugim pojedincima, organizacijama i mrežama sa relevantnim znanjem, iskustvom i kredibilitetom u vezi sa konkretnim slučajem. Ovo može u velikoj meri poboljšati kapacitete i kredibilitet organizacije za rad na konkretnom slučaju, a može smanjiti i organizacione rizike.
- TS će se u svakom trenutku obratiti za podršku TI kada se za tim pojavi potreba. Od TI se očekuje da će uložiti sve razumne napore radi pružanja podrške, koja će se procenjivati od slučaja do slučaja, i koja se može ogledati između ostalog u sledećem: konkretna tehnička i organizaciona podrška, pružanje pravne pomoći, komunikacijska podrška i pomoć u oblasti upravljanja bezbednošću i rizikom. U izuzetnim slučajevima, TI može pružiti

finansijsku pomoć, dok vodeći princip ostaje da se TS samostalno bavi i upravlja finansijskim aspektima.

- Nakon procene gore navedenih tačaka, Upravni odbor odlučuje da li će se TS uključiti u konkretni slučaj i o tome na primereni način obaveštava Nadzorni odbor. Sve prateće aktivnosti se vrše pod rukovodstvom i odgovornošću UO i uz nadzor NO. Oni se u okviru svojih statutarних ovlašćenja i ovih načela, staraju da aktivnosti budu u potpunosti u skladu sa pravilima TS u svim aspektima svog uključivanja u konkretan slučaj.

2- Odgovarajuće konsultacije/Aktivna razmena informacija

TS redovno obaveštava svog regionalnog koordinatorka u Sekretarijatu TI o konkretnim slučajevima i o sprovedenim analizama, a takođe o potencijalnom (pozitivnom ili negativnom) uticaju rada na slučaju za ceo međunarodni pokret TI.

3. Operativno upravljanje/Alokacija resursa

- Kada TS odluči da se uključi u konkretan slučaj, razvija se plan projekta koji odražava stratešku procenu i bavi se neposrednim, srednjoročnim i dugoročnim aspektima takve aktivnosti.
- Uključenje u konkretan slučaj može dovesti do značajnih troškova tokom dužeg vremenskog perioda, posebno kad se radi o parnicama. TS će u slučaju potrebe obezbediti posebna sredstva za pokriće ovakvih troškova, odnosno, organizovati akcije za prikupljanje tih sredstava.
- Za sprovođenje aktivnosti u vezi sa bavljenjem pojedinačnim slučajevima odgovoran je Upravni odbor, odnosno lice koje UO odredi, a u hitnim situacijama, do odluke UO, Izvršni direktor. U slučaju da je doneta odluka o vođenju spora ispred TS pred državnim organima u pojedinačnom slučaju ili da je TS tužena u vezi sa nekim pojedinačnim slučajem, o tome se bez odlaganja obaveštava Nadzorni odbor. Upravni odbor je u obavezi da obezbedi da aktivnosti budu organizovane, koordinisane i iskomunicirane sa svim relevantnim zainteresovanim stranama tokom pripreme, implementacije i evaluacije aktivnosti u okviru određenog vremenskog perioda. Nadzorni odbor pažljivo prati i redovno nadzire sprovedene aktivnosti, na osnovu mesečnih izveštaja.
- TS periodično procenjuje rezultate svog uključivanja u konkretne slučajeve, evidentira i deli stečena iskustva sa TI. TI može asistirati TS sa takvim evidentiranjem i aktivno deliti i širiti stečena znanja unutar međunarodnog pokreta.
- TS održava i ažurira smernice i procedure za donošenje odluka o svom angažmanu u konkretnim slučajevima i politici upravljanja rizicima i redovno ih revidira kako bi odgovorilo na probleme uočene u praksi.

4. Pravni aspekti

- TS će u svakom trenutku poštovati načela vladavine prava u svim svojim aktivnostima, saopštenjima i publikacijama. To uključuje, između ostalog, pretpostavku nevinosti, prava optuženih i žrtava, pravo na pravično suđenje i transparentnost u sopstvenoj komunikaciji i aktivnostima.
- TS nema nameru da zameni državne organe zadužene za vode istrage i poštuje zakonska ograničenja u pogledu prikupljanja dokaza i korišćenja metoda za utvrđivanje činjenica.
- Pre započinjanja pravnog postupka, TS mora da utvrdi ciljeve tog delovanja, kao i da li zakon omogućava delotvorne pravne lekove.
- TS se prvenstveno konsultuje sa kvalifikovanim pravnim stručnjacima unutar organizacije i izvan nje, kako bi se stekao uvid o sledećim aspektima slučaja pre preduzimanja bilo koje formalne pravne akcije uključivanja u konkretan slučaj: (i) šanse za uspeh u postupku, (ii) koja se pravna sredstva mogu preduzeti protiv organa vlasti, institucija, organizacija i pojedinaca, (iii) koji rizici su povezani sa ovom aktivnošću, (iv) troškovi, (v) vremenski okvir pojedinih radnji.
- Pre bilo koje odluke o preduzimanju pravnih koraka, TS sama proverava ili traži profesionalnu podršku radi potvrđivanja postojanja snažnih zakonitih dokaza koji bi podržali tvrdnje u pravnom sporu, i koje bi mogle biti korišćene u konkretnom slučaju. TS utvrđuje da li je potrebno pronaći veštake ili prikupiti druge informacije o činjeničnom stanju pored onih koje već poseduje.
- TS će tražiti stručnog zakonskog zastupnika među kvalifikovanim advokatima, osim kada ima u svojim redovima osobe sa svim potrebnim formalnim kvalifikacijama, koje bi mogle i bile voljne da zastupaju organizaciju u sudskom postupku.
- Sudski i drugi pravni postupci mogu trajati godinama i zahtevati veliko vreme angažovanja. TS će stoga obezbediti sredstva ili pronaći druge aranžmane radi vođenja postupka protiv nekog ili finansiranja sopstvene odbrane. To podrazumeva kako troškove usluga stručnih lica, tako i administrativne troškove. TS treba da se uzdrži od uključivanja u konkretne slučajeve ukoliko nema izgleda da će ova sredstva biti dostupna. Alternativno, TS može prikupiti sredstva za svoje aktivnosti ili tražiti finansijsku podršku unutar TI pokreta. Imajući u vidu strukturu izvora finansiranja, TS će preduzimati vođenje pravnih postupaka koji zahtevaju značajne troškove jedino kada su za to obezbeđena sredstva u projektu za vođenje pojedinačnih postupaka u javnom interesu (strateško zastupanje).
- TS izbegava da se bespotrebno izloži optužbe za povredu časti i ugleda ili klevetu i obavezuje se da će proveriti sve izvore informacija, a kad je moguće i njihov izvor i relevantne prateće podatke. TS će u javnost izneti stavove koji se odnose na pojedinačne slučajeve, tek nakon stručne provere postojanja pravne mogućnosti da bude optužena za klevetu. TS može zatražiti podršku od TI radi obezbeđivanja pro bono pravne podrške, a to će obavezno učiniti kada je do optužbe protiv TS u inostranstvu. U svim javnim nastupima, bilo usmenim ili pisanim, predstavnici TS će se uzdržati od toga da optuže organizaciju, pojedinca, grupu, organ vlasti i drugi entitet, ukoliko takva optužba nije zasnovana na priznatim, potvrđenim i, ukoliko je moguće, dokumentovanim pravnim dokazima.
- TS neodložno izveštava TI o svakoj podnetoj tužbi ili zahtevu protiv TS, kao i o pretnjama takvom tužbom, i priprema mere i procedure za upravljanje takvom situacijom.

5. Bezbednost i upravljanje rizikom

- Uključivanje u konkretne slučajeve može stvoriti bezbednosne rizike za TS, zaposlene, ili za pokret. UO TS će u tom slučaju imati operativni plan upravljanja rizikom. Sprovođenje takvog plana rizika prati Nadzorni odbor.
- Takvi planovi upravljanja rizikom odnose se na opšte sigurnosne sisteme, mere i procedure odlučivanja unutar TS, menadžment i zaposlene u TS i pristup pravnoj pomoći za sprečavanje i rešavanje kriznih situacija, što uključuje i specifične sigurnosne rizike za Srbiju i region ili drugu zemlju u kojoj se vodi spor.
- Upravni odbor je odgovoran za bezbednost i upravljanje rizikom, i on određuje jedno ili više lica da koordinišu komunikaciju između TS i Sigurnosne jedinice u TI (SAFE) u vezi sa bezbednošću i upravljanjem rizikom. Do donošenja odluke, ove poslove obavlja izvršni direktor.
- TS blagovremeno izveštava TI o svim pretnjama ili bezbednosnim incidentima koji mogu da ugroze bezbednost članova organa TS, drugih članova, zaposlenih ili partnera. TS može da potraži pomoć od Sigurnosne jedinice u vezi svih aspekata, a TI će učiniti sve moguće napore za podršku sigurnosti i upravljanja rizikom.
- Lice koje odredi Upravni odbor obezbeđuje da svi zaposleni budu informisani i obučeni o sigurnosnim sistemima, merama i procedurama i odgovorni su za njegovo sprovođenje.
- Plan upravljanja operativnim rizikom mora da sadrži konkretne mere za podršku i pravila o tome šta treba da preduzmu zaposleni u slučaju bezbednosnog rizika, a od čega moraju da se uzdržavaju. To uključuje, između ostalog, pravnu i zdravstvenu podršku, kao i mere da se sačuvaju lična bezbednost i podaci.

6. Komunikacija i mediji

- TS imenuje kvalifikovane pojedince da predstavljaju organizaciju u medijima i u drugim vidovima komunikacije i koordinišu pristup medijima. TS može u svakom trenutku zatražiti podršku od TI u vezi sa predstavljanjem u medijima, a obavezno će je zatražiti ukoliko slučaj ima element inostranosti
- TS informiše TI o svim svojim medijskim aktivnostima u konkretnom slučaju i traži podršku kada misli da je potrebna od TI i drugih entiteta unutar pokreta (npr. ogranci u drugim državama)
- TS obezbeđuje poštovanje svih načela i standarda novinarskog rada, posebno u pogledu potvrđivanja tvrdnji, nezavisnosti i pouzdanosti informacija i izvora, kao i svih drugih relevantnih aspekata u konkretnom slučaju, a kako ne bi došlo do klevete.
- TS vodi evidenciju svih medijskih intervencija i publikacija, koja primarno služi kao mera predostrožnosti u odbrani za slučaj da se budu preduzete neke pravne mere protiv TS ili TI pokreta. U ovu evidenciju ulaze: 1) kopije materijala koji su deljeni ili prikazivani na konferencijama, radionicama i drugim javnim događajima; 2) audio ili video snimci javnih događaja; 3) kopije originalnih saopštenja i drugih medijskih objava koje potiču iz TS; 4) kopije datih izjava medijima kad god je to moguće (elektronska pošta, SMS); 5) kopije isečaka iz medija koji TS redovno prikuplja; 6) kopija originalne komunikacije sa društvenih mreža TS.

- TS i TI čine sve moguće napore da komunikacijski napori budu usaglašeni i organizovani tako da pojačaju naš uticaj i ostvarivanje naših ciljeva.

Aneks 1: Kontrolna lista za uključivanje u konkretne slučajeve

Sledeća lista može biti korisna za TS kada procenjuje da li je sve urađeno kako treba u vezi sa uključivanjem u konkretan slučaj:

Korak	Pojedinci/Uključene organizacije	Da/Ne	Komentari
Izvršena potpuna strateška procena, uključujući povezane rizike uključivanja TS u konkretan slučaj			
TS je proverila da li je potrebna podrška TI i kontaktirala regionalnog koordinatora unutar TI Sekretarijata			
TI Regionalni koordinator informisan o slučaju			
Upravno odbor TS je doneo odluku da se uključi u konkretan slučaj			
TS je pripremila strategiju javno zagovaranja i pristupa medijima povodom konkretnog slučaja			
TS je imenovala odgovornu osobu/osobe ili tim za organizaciju i koordinaciju uključivanja TS, uključujući i upravljanje rizikom			
TS je dobila pravni savet od kvalifikovanih pravnih stručnjaka o pravnim aspektima slučaja			
TS se bavila procenom i izvorima finansiranja mogućih troškova svog uključivanja u konkretan slučaj			
TS je postupila u potpunosti u skladu sa svim međunarodnim i domaćim pravnim i administrativnim obavezama			
TS je imenovala kvalifikovanu osobu da koordiniše upravljanje rizikom			
Sigurnosno odeljenje Sekretarijata TI je obavешteno o svim bezbednosnim incidentima.			
Plan upravljanja operativnim rizikom je ažuriran u skladu sa novim naučenim lekcijama.			
TS je procenila uspešnost svakog svojeg uključivanja u konkretan slučaj.			
Naučene lekcije su podeljene sa TI.			